

Ocena książki • Book reviews**„Podstawy opieki paliatywnej”**

red. Krystyna de Walden-Gałuszko

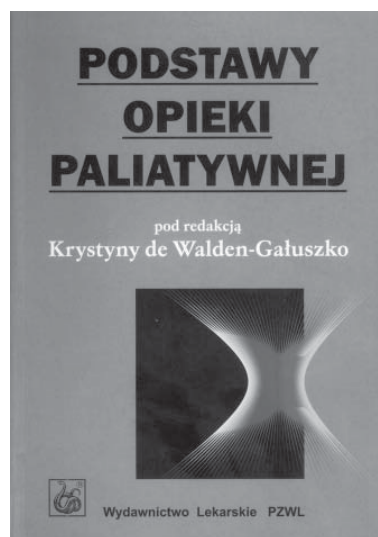
Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004, 2005, 2006
ISBN: 83-200-3597-X

Czytelnikom *NOWOTWORÓW* warto polecić książkę pt. *Podstawy Opieki Paliatywnej*, pod redakcją Krystyny de Walden-Gałuszko. Książka zasługuje na uwagę z kilku powodów.

Z całą pewnością może być uznana za pierwszy polski podręcznik medycyny paliatywnej dla lekarzy. Ta stosunkowo młoda specjalizacja w krótkim czasie dokonała ogromnego postępu. Porównania międzynarodowe wskazują, że polski system opieki paliatywnej należy do najlepiej rozwiniętych wśród krajów Europy. Polska klasyfikowana jest obecnie jako piąty kraj w Europie pod względem rozwoju medycyny paliatywnej (*European Parliament. "Palliative Care in the European Union" May 2008*). Wydanie własnego podręcznika, pisanego przez rodzimych ekspertów, może być traktowane jako podsumowanie pionierskiego etapu rozwoju polskiej medycyny paliatywnej.

W przedmowie, redaktor podręcznika podkreśla narastającą potrzebę rozwijania profesjonalnej opieki nad chorymi z zaawansowaną chorobą nowotworową i innymi, przewlekłymi, postępującymi chorobami w ich końcowych stadiach. Jako argument przytacza dane epidemiologiczne. Istnieje też ważny aspekt jakościowy. Opieka paliatywna rozpoznawana jest jako niezbędny element leczenia onkologicznego. Dotyczy przede wszystkim chorych w zaawansowanych stadiach choroby, ale jej elementy powinny być wprowadzane na każdym etapie leczenia. Szkolenie z zakresu opieki paliatywnej stało się w Polsce elementem specjalizacji onkologicznej. Coraz częściej onkologom przychodzi współpracować z lekarzami medycyny paliatywnej w opiece nad konkretnymi chorymi.

Lektura pierwszego rozdziału zatytułowanego: „Filozofia postępowania w opiece paliatywnej” przybliża onkologom założenia współczesnej opieki/medycyny paliatywnej. Chyba najbardziej istotnym elementem tej filozofii jest akceptacja nieuchronności śmierci i cierpienia w schyłkowym okresie postępującej choroby. „Odważne i konsekwentne przyjęcie tej zasady” pozwala aktywizować leczenie, kierując je na najbardziej istotne i rzeczywiste potrzeby chorych. Autorka podkreśla aktywny, wszechstronny, indywidualizowany charakter



opieki paliatywnej, koncentrację na uzyskaniu możliwie najlepszej jakości życia nie tylko przez chorego, ale i jego najbliższych. Takie podejście jest odmienne od tego, co onkolodzy zwykli nazywać leczeniem paliatywnym. Nie ma tu cech rezygnacji, utraty wiary w sens podejmowanych działań wobec niemożności wyleczenia. Szczególne znaczenia nabiera skuteczne zwalczanie objawów.

Zasadnicza część podręcznika dotyczy leczenia objawowego. Kolejno, omówiono zasady diagnozowania i leczenia bólu, objawów ze strony układu oddechowego, pokarmowego, moczowego, skóry, itd. Myślę, że podane zasady będą przydatne dla onkologów w ich codziennej pracy z chorymi.

Na szczególne polecenie zasługuje rozdział dotyczący psychospołecznych aspektów opieki paliatywnej. Problematyka ta, chociaż uważana za bardzo ważną, zbyt rzadko i pobieżnie poruszana jest w podręcznikach onkologii. W omawianym podręczniku, wyczerpująco omówiono potrzeby i reakcje chorych w przystosowywaniu się do choroby. Niezwykle ciekawy i potrzebny jest rozdział o problemach w komunikacji. Autorka wskazuje lekarzom najważniejsze błędy, popełniane w kontaktach z chorymi. Rozdział zawiera bezpośrednie wskazówki dotyczące sposobu prowadzenia rozmowy, przekazywania informacji, komunikacji niewerbalnej.

Bardzo pomocne powinny być wskazówki dotyczące leczenia zaburzeń psychicznych u chorych z zaawansowaną chorobą nowotworową. Zazwyczaj onkolodzy czują się bezradni w leczeniu chorych z nasilonym lękiem, depresją, w stanach splątania, itp. W rozdziale można znaleźć wskazówki diagnostyczne oraz przedstawione w niezwykle przystępnej formie sposoby leczenia.

Końcowe rozdziały podręcznika dotyczą organizacji opieki paliatywnej, współpracy z lekarzami medycyny rodzinnej oraz opieki paliatywnej nad dziećmi i młodzieżą.

Podręcznik kończy się wytycznymi i schematami postępowania w opiece paliatywnej. Rozdziały te z całą pewnością świadczą o „dojrzałości” i profesjonalizmie polskiej medycyny paliatywnej.

Jestem przekonany, że omawiany podręcznik może być pomocny onkologom w ich opiece nad chorymi. Polecając im tę książkę, zacytuję twórczynię współczesnej medycyny paliatywnej: *„Opieka paliatywna zaczyna się od zrozumienia, że każdy chory ma swoją własną historię, swoje miejsce w społeczeństwie, swoją kulturę i jest godny szacunku, jako niepowtarzalna jednostka. Szacunek przejawia się również udostępnianiem chorym możliwie najlepszej opieki i zdobyczy nauk medycznych, tak, by wszyscy mieli szansę dobrze wypełniać swoje życie.”* [Cicely Saunders, 2004].

Dr n. med. Jerzy Jarosz

Zakład Medycyny Paliatywnej

Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie

w Warszawie

email: jarosz@coi.waw.pl